

ABONAMENTELE

Pentru Sibiu:

1 lună 85 cr., 1/4 an 2 fl. 50 cr., 1/2 an 5 fl., 1 an 10 fl.

Pentru ducerea la casă cu 15 cr. pe lună mai mult.

Pentru monarhie:

1 lună 1 fl. 20 cr., 1/4 an 3 fl. 50 cr., 1/2 an 7 fl., 1 an 14 fl.

Pentru România și străinătate:

1/4 an 10 franci, 1/2 an 20 franci, 1 an 40 franci.

Abonamentele se fac numai plătinându-se înainte.

TRIBUNA

Apare în fiecare zi de lucru

INSERTIUNILE

Un șir garmond prima dată 7 cr., a doua oară 6 cr., a treia oară 5 cr.; și timbru de 30 cr.

Redacția și Administrația: Strada Măcelarilor Nr. 21.

Se prenumeră și la poste și la librării.

În Bucuresci

primesce abonamente D. C. Pascu, Str. Lipsani 35.

Epistole nefrancate se refuză. — Manuscrise nu se înapoiază

Un număr costă 5 cruceri v. a. sau 15 bani rom.

Nici Maghiarii nu iubesc pe Ovrei.

„Mișcarea din Bichiș nu datează deloc numai de ieri“, scrie „N. P. Journal“, „ea ferbe demult în popor. Încă cu ani înainte de aceasta lucrătorii de câmp din Bichiș și Cianad s'au aliat pentru-ca să mai poată urca plățile pe lucru, o mișcare, care, suprimată cu forța, a câștigat în tăcere în intensitate și a împins pe lucrători într-o stare, prin care s'au făcut foarte primitori de doctrinele sociale democratice, care le-au cunoscut prin emisari dela Budapesta“.

Curios lucru! Pre când mai înainte eram noi Românii taxați de comunisti, acum deodată li-se deschid ochii oamenilor și văd socialismul democratic adus de emisarii dela Budapesta. Ear' emisarii acestia nu sânt de ieri sau de astăzi în activitate, ci demult. Ba nici efectul activității lor nu este proaspăt, ci demult în popor.

Vorba este, că oare putem noi crede fără de nici o îndoială în cuvintele foii budapestane?

În alt număr același ziar, adică „N. P. Journal“, spune:

„Mișcarea agrară din comitatul Bichișului a luat dimensiuni mai mari decum se puteau prevedea din primele comunicări telegrafice. Nu într-o localitate mică singuratecă și nu dintr-o întâmplare neînsemnată a venit treaba la conflict între lucrătorii de câmp nemulțumiți și între reprezentanții puterii de stat: contagiul agrar-socialist s'a răspândit prin tot comitatul, pentru ca în comunele impoporate, — Oroșhaza are 20.000 locuitori, Bichiș-Ciaba 35.000, — să producă erupțiuni de turbare fanatică contra posesorilor, respective contra apărătorilor oficiali ai acestora. Terenul a fost de ani pregătit de agitatori antisemiți, care acum seceră ce au sămănat“.

Prin urmare n'avem motiv de a nu da creșterea și unui ziar din Budapesta. Și făcătorii de nebulii au momente lucide câte odată de spun adevărul.

Că foile dela Budapesta și-au schimbat deodată glasul și nu mai cântă pe aria „patriotică“, că: „numai la noi se poate întâmpla, că trebuie neconștient să accentuăm, că sovrul maghiar nu poate avea problemă mai înaltă, decât de a apăsa timbrul maghiar definitiv pe patria aceasta și de a-i răspândi și asigura puterea“, — nu trebuie să ne surprindă. Preste tot ele au oare-care asemănare cu nésipul pustelor. Încătr-o

duce vântul, se duc și ele. Sânt însă înainte de toate susceptibile pentru un lucru. Îndată-ce se atinge din vre-o parte coarda antisemită, lasă tot la o parte și văietându-se și tipând se leagă unde le doare.

Și pare-ni-se, că în cazul dela Oroșhaza și Ciaba, prelungă altele, antisemitismul și semitismul au rolul principal. Vorbesc, strigă și tipă foile budapestane despre alte lucruri, însă din câte un cuvânt ce totuși le scapă din gură despre adevărată stare a lucrului se bagă de seamă unde e buba.

Și aceasta s'a întâmplat nu numai cu „N. P. Journal“, ci și cu „Pester Lloyd“, cu „Nemzet“, cu „Magyar Hirnap“, până și cu „Egyetértés“ și cu altele. Din toate ese la iveală, că preoții romano-catolici și reformați din ținuturile revolute nu și-au „făcut datoria“. Ba unii au spriginit „eresia“ antisemitismului.

„Trebuie să indigetăm“, țice „P. Lloyd“, „că erupțiunile exacerbării nespuce contra posesiunii și contra apărătorilor acesteia s'au întâmplat într'un ținut, care de un deceniu este din fundament pregătit de sobolitorii antisemiți pentru sămănța agitatorilor socialisti... Este un ținut, unde un paroch luteran de confesiune antisemită calcă în picioare holda iubirii, care antecesorul seu în oficiul spiritual, poetul de blândeță ângerească, Wilhelm Györy, timp de o viață de om, a cultivat-o; un paroch de confesiune antisemită, care pentru mlădierea sa de un acord intim prelungă instinctele cele mai brutale ale masselor seduse, a fost distins cu loc și vot în reprezentanța poporului. Ei bine, acum scie toată lumea, că precum în alte locuri și în alte țări antisemitismul poporului nu e altceva, decât turbarea proleatarului contra ori-cărei posesiuni. Turbarea aceasta n'are nimic de a face cu confesiunea și cu rasa, și dacă ea din întâmplare se îndreaptă mai ântâiu contra posesiunii ovrăesci, vine de acolo, că agitatorii au arătat mai ântâiu ținta aceasta“.

Concluziunea?

Eată-o: Ovrimea a aflat în Ungaria un Chanaan foarte binecuvântat pentru industria de exploatațiune. Industria aceasta a fost spriginită direct și indirect din o parte a societății maghiare, scăpătată și lipsită de mijloace, însă poporul maghiar instinctiv a înțeles situațiunea și a vădut cu ochi reîspriginul acesta.

Nici guvern, nici cealaltă parte mai bună a societății maghiare, în pre-

ocupățiunea sa de a sedea ca împărăție pură maghiară alături de Franța, cu Germania, cu Anglia în sfatul Europei, n'a avut ochi pentru ceea-ce se petrece în popor. Istoczy și consozii lui au fost luați în ris. Și în loc de a se tămădui răul până nu luase dimensiuni mari, a fost lăsat să se lățească și să ajungă la erupțiuni tumultuoase și împreunate cu vărsare de sânge.

Facitul însă este, că nici Maghiarii (poporul) nu iubesc pe Ovrei. Și nu-i iubesc, pentru-că inteligența maghiară scie înfrâna și nu e capabilă de a regula raporturile economice, politice și sociale, ca poporul se vadă într'nsa pe protectorii, pe apărătorii sei.

Mult ne temem de urmările neglijenței guvernărilor nostri, după-ce ne convingem, că însuși poporul maghiar este de alte idei și nu consimte cu materiei sei proprii.

Domnii „semitici“ și poporul „antisemit“ nu pot produce roade bune.

În contra pamfletului berlinez asupra armatei noastre. „Norddeutsche Allgemeine Zeitung“, organul oficial al guvernului din Berlin, face asupra broșurii: „Un cuvânt sincer asupra armatei austro-ungare“, următoarele observări: „Întreaga această lucrare de clac n'ar fi vrednică a se ocupa cineva de ea și a se irita din cauza ei. Judecata militară a autorului ar sta aproape la același nivel ca și verdictul politic al autorului broșurii „Perirea Austriei!“ Singular lucru memorabil ar fi, că și la noi se află elemente isolate, cărora le pare folositor a sămăna neîncredere între Germania și aliații sei. Că astfel de experimente ar pute să întâmpine creșterea cuiva, nu credem. Din contra sântem convinși, că cu cât mai mult se vor ivi la lumina zilei astfel de năsuințe, cu atât mai tare se vor stringe legăturile de încredere între Germania și aliații sei“.

Ear' „Schwäbischer Merkur“ primesce din Viena asupra acestei afaceri următoarea corespondență cu data de 1 Maiu: „Aici se vorbește mult de pamfletul unui autor anonim A. v. E. intitulat: „Un cuvânt sincer asupra armatei austro-ungare, Lipsca 1891“, în care autorul se năpustește în modul cel mai necruțător asupra armatei austriace, punându-o în comparație cu cea rusească în o lumină deplorabilă. Vor fi poate unele și altele de îmbunătățit în armata austriacă, dar a o dejos în felul acesta și a o prezenta ca-și-când n'ar fi aproape de nici o ispravă, autorul bro-

șurii fără îndoială, că n'a avut nici un drept și nici un motiv. Își poate ușor închipul oricine, că lumea de aici este în gradul suprem indignată asupra celei lucrări meschine și mai mult încă asupra împregiurării, că „Hamburger Nachrichten“, care trec de organ al lui Bismarck, au fost cele dintâi, care au dat pamfletului atenție vorbind despre el în un articol mai lung. Ar trebui încungiuurate toate acele, care ar pute în fața situațiunii amenințătoare să slăbească liga pentru pace atât de necesară. Din fericie se află încă destui oameni cuminți, care sciu să condamnă după-cum se cuvine o astfel de sumatură prin presă și chiar șeful statului maior, generalul de artilerie Beck, care, petrecând la Berlin din incidentul imortentării lui Moltke, a convenit cu somitățile armatei germane și a petrecut cu ele în mod prietenesc, va fi avut abună-seamă impresiunea, că între cele două armate aliate nu există nici un ton disarmonic, cu atâta mai puțin vre-un semn de disprețuire. Și împăratul german va veni pe la începutul lui Septemvrie, însoțit de Caprivi, la manevrele austriace, și ca oaspe al împăratului Francisc Iosif I. fără îndoială va afla cea mai călduroasă primire. (Locotenent-colonelul Deines, atașatul militar german se se prezentat în ministerul c. și r. de război, pentru a-și exprima adunca sa părere de rău și indignațiune asupra pamfletului.“)

„Kreuz-Zeitung“ țice în un articol, care face o critică nefavorabilă broșurii amintite: „Împregiurarea, că împăratul nostru a primit cu deosebită afabilitate pe generalul de artilerie Beck, și că acesta atât mai înainte, cât și în timpul din urmă a avut dese convorbiri cu Waldersee și Schlieffen, putea să arete autorului broșurii, de ce stimă deosebită se bucură numitul oficer superior din partea căpeteniilor armatei germane și cu ce deosebită încredere este el întimpinat în Berlin“.

REVISTĂ POLITICĂ.

Sibiu, 25 Aprilie st. v.

Administrația de stat.

Comisiunea administrativă a casei deputaților a absolvat proiectul de lege despre reforma comitatului până la secția privitoare la dispozițiile de tranziție. Oficioșii susțin, că e acum speranța, ca această ultimă secțiune, precum și paragraful în adevăr importanți, ce au rămas în suspensio, să fie absolvați până la sfârșitul acestei săptămâni, astfel ca raportul comisiunii

să poată fi așternut casei încă în decursul săptămâni viitoare. Discuția asupra raportului comisiunii va începe în cazul acesta încă în 23 sau 25 Maiu. Despre închiderea sesiunii actuale a patra a dietei înainte de sărbătorilor de Rusalii nu se scie — țic oficioșii — nimica în cercurile competente. Ca să nu fie de lipsă așternearea din nou cel puțin formală în sesiunea nouă a proiectului de lege despre reforma administrației, se cere, ca raportul comisiunii să fie prezentat casei deputaților încă în sesiunea actuală. Închiderea sesiunii și deschiderea sesiunii a cincina, a celei din urmă, va avea deci loc după sărbătorile Rusaliilor.

Congregația comitatului Raab a luat în privința reformei administrațiunii hotărârea, de a adresa dietei o petiție, în care legislativa și guvernul sânt cu bucurie salutate, fiindcă năsuiesc să reguleze administrația comitatului. Casa deputaților se reacează să înmulțească libertățile cetățenesci și autonomia comitatelor, la toată întâmplarea însă a nu se atinge de drepturile depână acum.

Inaugurarea tabelor regesci.

Atât în Budapesta, cât și Dobrișin, Raab, Cașovia, Cluj, Murăș-Oșorhei, Oradea-mare, Cinci-Biserici, Poșon, Seghedin și Timișoara s'au constituit în mod solemn tablele regesci. Constituții a premers de regulă serviciul divin în biserica destinată anume. În mai multe orașe s'a dat și banchet în onoarea judecătorilor de tablă.

Centenarul constituțiunii polone

dela 3 Maiu 1791 s'a sărbat în Galiția preste tot cu serioșitate recerută și fără demonstrațiuni. În Gusen și în Prusia-vestică ca și în Austria sărbarea pare a se fi mărginit la serviciu divin și la adunări ținute în localități incuinate, și lipsa de sciri din Polonia rusească poate fi salutăată drept un eveniment îmbucurător, pentru-că demonstră, că provocările spre demonstrațiuni pentru restabilirea regatului, împrăsciate de agenții provocatori rusesci și poate și de emigranți nechibuziți, au fost fără efect, ear' agitațiunile s'au frânt de judecata sănătoasă a poporațiunii. Precum ridicarea constituțiunii dela 1793

FOIȚA „TRIBUNEI“

Minele române în veacul XVIII.

De

Petru Aurelian.*

(După „Crestomatia română“ de I. Manliu.)

Munții României cuprind metale prețioase și metale de rind. Dacă până astăzi stau îngropate adânc în sinul pământului, este de teamă, că se nu se deștepte lâcomia Turcilor.

Pentru a inveda, că munții nostri cuprind aur, Del Chiaro ne spune, că în fiecare an, cam aproape de sărbătorearea Născerii Domnului, comunitatea Țiganilor din Valachia este îndatorată să aducă principelui drept tribut o cățășime de 15 libre de aur, adunat din nésipul râului Argeș. Țiganii mai dau o libră de aur și Armașului, ca supraintendent. Acest aur trebuie să valoreze doi reali dramul. La cas, ca Țiganii să nu poată să adune cățășimea de aur mai sus arătată, sânt nevoiți să cumpere ceea-ce lipsește; dacă dim-

potrivă se întâmplă să adune aur mai mult, prisosul rămâne pe seama lor.

Pe timpul lui Raicevic, Țiganii erau îndatorăți, ca fiecare să dea o drachmă de aur la tesaurul principelui.

Cantemir atribuie necăutarea minelor în trecut lipsei de băiași și îndestulării Domnilor; ear' în timpul seu o împuță lâcomiei sciute a Turcilor. El ne spune, că părăiele, care curg din Carpați, dovedesc, că munții nostri cuprind aur. Albia părăielor fiind îngustă, când plouă sau când se topește omătul, se revărsă, și după-ce se retrage apa rămâne pe unde a ajuns vărsătura năsuie, în care se găsește mulțime de grăunți de cel mai curat aur. Țiganii adună nésipul și curățându-l scot atât aur, încât pot să aducă în fiecare an la domnie în loc de bir câte 1600 dramuri de aur.

Peyssonel ne spune, că în Valachia se află mine de aur, însă nu se deschisese nici una până în timpul seu, fiindcă guvernul nu autorisa exploatațiunea metalelor prețioase. Pe timpul domniei lui Mihail Racovița (1741) un boer avut și puternic, anume Dudescu, a căruia familie s'a distins foarte mult în țară, punând un German să exploateze o carieră de peatră, acesta descoperi o vână de aur în destul de bogată. Dudescu dete voe Germanului să facă cercetări mai departe, și rezultatul fu foarte mulțumitor. Spionii informară pe principe despre aceasta, și el în urma unui sfat ținut cu boerii, la care lua parte și Dudescu, spunându-le despre exploatarea arului, fără a numi pe boerul, sfatul hotărî să se invite colegul lor, ca să înceteze ori-ce lucrare.

Vechiul consul francez prelungă chanul Tartarilor din Crimeea spune, că se găsece în

țeară și mărgăritare; s'au scos mai multe din scoici dintr'un lac, care se află la oare-care depărtare de Bucuresci înspre Câmpulung. I-s'a arătat mai multe din acele mărgăritare lucrate, care reușiseră foarte bine, deși se păreau inferioare mărgăritarelor orientale.

Del Chiaro ne încredințează, că minele de aramă sânt considerabile și că locul unde se află aceste mine se chiamă Madan, cuvânt turcesc, care înseamnă în limbile italiană și franceză minieră. Același autor spune, că pe drumul, care merge dela Brădiceni la Tergoviște, se vâd mine de fer.

Exploatarea minelor de sare era foarte desvoltată acum aproape două veacuri, de oare-ce Del Chiaro ne spune, că se aprovizionau cu sare din România toate țările de dincolo de Dunăre; Valachia exporta sare în Bulgaria, Sârbia, parte în Bosnia; ear' Moldova îndestula mai cu seamă Polonia-meridională.

Ocele, din care se extrăgea cea mai mare cățășime de sare, erau Rîmnicul (Ocele mari), Telega, Slănicul și Ocele din ținutul Bacăului, în apropiere de țirgul Troțușul. Despre aceste din urmă Cantemir ne spune, că sânt foarte bogate de sare, și nu au trebuintă de nici o măiestrie pentru a fi destupate, de oare-ce săpând pământul la doi coți de adâncime, se găsece sare curată și străvădetoare ca cristalul. Aceste ocele, țice istoricul Moldovei, n'au sfârșit, măcar că lucrează într'însele sute de oameni. Se exploatau ocele cu artă, căci în tot locul, unde se tăiau drobii cei mari de sare, se lăsuu stâlpi, ca să susțină pământul boltiturilor, și să poată să se însinteze cu exploatarea.

Se mai aflau și în alte locuri ocele de acestea, însă domnii n'au îngăduit, ca să

fie destupate de teamă, că nu cumva scoțându-se prea multă sare, să nu-i scază prețul.

Cu privire la calitatea sării și la minele din trecut eată cum se exprimă generalul rus Bauer:

„Sarea este foarte bună și de cel mai frumos cristal ce se poate afla; este de aceeași calitate ca aceea ce se găsece în Polonia la Wieliczka, la Bochnia ș. a.

„Mi-s'a încredințat, că altădată se aflau mine de aramă și de fer în Banatul Severinului sau Craiovei; astăzi nu există nici una“.

Lucrătorii din ocele erau, ca și astăzi, sau oameni liberi, care exercitau această meserie din tată în fiu, sau vinovații pedepsiți de Domni la muncă silnică: și unii și alții se vâd după față, că nu sânt sănătoși; ei nu trăesc mult.

Raicevic dă oare-care deslușiri asupra modului de exploatare din timpul seu. Ocele se săpau foarte adânc. Lucrătorii făceau pentru fiecare ocnă două găuri, una perpendiculară și alta oblică. În cea dintâi se pune la oare-care adâncime un grătar de fer, pe care ardea focul neprecurmat, pentru-ca să curețe și să primenească aerul din lăuntru oanei. Pe gura cea oblică eșiau lucrătorii afară.

Ca să exploateze sarea, minerii făceau bolte vaste susținute de pilăstri și construite cu multă măiestrie. La întâmplare ca lucrătorii să dea preste vre-un isvor de apă, atunci părăsiau ocnă, ne mai putând să lucreze. Lucrătorii povestiau lui Raicevic, că sânt prevestiți despre aceasta cu o țic și două înainte printr'un murmur particular.

Lucrătorii au încredințat pe Raicevic, că cu timpul apa, care curge în Ocele, se preface în sare; că aceasta este adevărat, adaugă el, o probează oasele, ferăstraiele și alte unelte întrebuințate de ocași ce se găsece în sare. Și Cantemir ne spune, că boltele se umplu în atât cu sare în douăzeci de ani, încât nici că se cunoasce, că a fost vreodată exploatare. În această sare se găsece câte odată pesci, care nu se deosebesc de pescii, care cresc prin părăiele dimpregiar.

Lucrul acesta nu se poate atribui, cel puțin în mare parte, decât evaporațiunii apelor ce se string în ocnă. Evaporându-se apa, se depune sare pe loc și cu timpul stratul crește în atât, încât umple golul oanei.

Literatură populară.

Primăvara.

Drăgălașe primăvară,
Te ivesci veselă eară,
Ne dai semn de roadă bună,
Ca să fim toți împreună
Veseli ca în totdeauna.
La oraș și la sate,
Care au moșie late,
Care au boi înjugează,
Care au cai înhămează,
Ară sămână și grăpă
Ca nu pot cu plugu, — sapă:
Cucuruz frumos și grău,
Ce se face mai târziu,
Hirișcă, alac, ovēs,
Și pe față și pe dos,
Crumpene și alte câte
Pe ici pe colea vîrfe.

* Aurelian este economist; prin urmare și scrierile sale sânt științifice pozitive. El are însă și o scriere istorică, din care cităm exemplele noastre și care se intitulă: „Starea economică a României în veacul XVIII“. Cartea aceasta este o descriere a bogățiilor de tot felul, a productelor, a comerțului și a comunității din Moldova în Muntenia în veacul al optăsprezecelea. Așadar ea este o contribuție la istoria culturală a țării noastre. Aurelian a scri și alte cărți de cuprins economic și este redactorul unei reviste, care se ocupă cu chestiuni din domeniul economic. El e membru al Academiei. Scrierile sale mai însemnate sânt: „Manual de agricultură“, „Catechismul economiei politice“, „Bucovina“ etc.

fuse o rupere cu greșelile naționale, care secolul deiarindul băntuieră puternic imperiu, astfel arată și sərbarea iubilară o abdicare dela multe slăbiciuni regretabile, precum dela lipsa de cunoștință în ce privește faptele referințe de putere, dela întunecarea minții prin pasiuni patriotice și în fine dela înclinarea de a face ce se potrivește atunci, când timpul e nepotrivit. Înțelegerea situațiilor, dovedită prin mărginirea sərbării, s'a întărit nu demult în Austria prin o apropiere altfel încă neîndeplinită a deputaților poloni spre liberali germani, ear' în „Reichstag“—ul german s'a întărit numita înțelegere prin aceea, că deputații poloni au votat pentru prima dată pentru budgetul armatei și al marinei, care va servi ori-cum apărării contra Rusiei. Nu e probabil, ca constituțiunea, care la stăruința Cătarinei II. fu îngropată deja la 1794, să fie învie de nou; pioasa memorie, pe care Polonia o dedică ultimei reculegeri a forțelor lor prin o constituțiune înțeleaptă, garantează, că ei vor rămâne uniți, deși nu ca stat, dar' în privința națională, și vor fi o națiune, care nicio-când nu desnădăduiesce în viitorul seu.

Cuvântarea împăratului Wilhelm în Düsseldorf.

Mai multe foi berlineze pretind, că cuvântarea ținută de împăratul Wilhelm la Düsseldorf ar fi fost scurată în textul oficial. Lipsesc adevăratele cuvinte grave: „Unul e domn în imperiu, acela sânt eu, nu sufer pe altul“. „Freisinnige Zeitung“ ține, că aceste cuvinte n'au fost pronunțate la adresa principelui Bismarck, ci ar fi numai expresia opiniei generale, adese-ori prezentate, a împăratului.

Principale de Bismarck.

a declarat unei deputațiuni a cercului seu electoral, că din considerațiuni de sănătate va cere concediu pentru restul acestei sesiuni. La afaceri de importanță nu va lipsi. El a petrecut 40 de ani în serviciul statului, s'a bucurat de multe promovări și nu mai aspiră la onoruri exterioare și dignități; dar' fi cade greu să renunțe la cooperățiune în privința afacerilor publice. Dinsul nu merge ca om de partid în Reichstag, are însă simpatii pentru vechiul partid de cartel.

Din Statele-Unite americane.

Președintele Harrison a ținut o cuvântare, în care a accentuat caracterul pacinic al populațiunii Statelor-Unite, îndigerând însă totodată și asupra necesității de a procura un număr suficient de vase de războiu pentru menținerea păcii în continentul vestic.

„Nationalzeitung“ din Berlin aduce după izvoare engleze și americane curioasă știre, că președintele Statelor-Unite s'ar fi adresat puterilor europene cu dorința, ca Pământului să găduinței să se redea independența politică. Spre acest scop se institue o conferință internațională, care

„Acum dacă ești viier

„Adă struguri pe tăier“.

„Ți-aș aduce, n'am de unde,

„Lipsa nu 'ți-o pot ascunde,

„Rabdă gurii că jale,

„Și te 'ntoarce cătră vale“.

... Primăvara 'nveselesc,

Numai toamna 'ndestulesc.

Sfada paserilor.

Păsăruica păsărea

Și cu alta lîngă ea,

Tot umbra dând glăsuire

Înt'ra codrului clădire,

— Tu pasere ticăloasă,

Tu pupază mincinoasă!

Toți am face cum am face,

Numai tu de ni-ai da pace,

Dar' tu ca și-o nebulă

Cânti cu codrul dimpreună,

Nici ziua nu se ivește,

Clonțul t'eu îți bubăsece.

— Păsăruică păsărea,

De ce ești cu gura rea?!

De cu noapte mă trezești,

De pe-o creangă mă sfădesci,

— Și cu gândul nu găndesci

Că mai rea ca mine ești,

Și de gură și de clonț,

Nimeri-te-ar mâne-un glonț!

Culese de George Simu.

să examineze cu deamăruntul poziția Jidovilor și pretențiunile lor asupra Palestinei. Dorința aceasta ar fi rezultatul unei conferențe jidano-creștine din Chicago, ale cărei concluse au fost prezentate președintelui prin un pastor protestant.

Revolta muncitorilor din Oroshaza și Bichis-Ciaba.

Bichis-Ciaba, 3 Mai n. Preste noapte a domnit în oraș liniște deplină. Din suburbiul Iamina 27 indivizi au fost conduși la curtea statului, au fost puși însă pe picior liber. Președintele seiler au fost toată noaptea în permanență. De present se află aici 2000 soldați de infanterie. Luni sevese aici 600 de rezervisti la exercițiul de arme, atunci se va refăcea în cantonamentul seu batalionul din Oradea-mare. Protonotarul comitatului a făcut ministrului-președinte raport detaliat despre întemplierile din Ciaba și Oroshaza. Dimineața, când poporul mergea în masă mari la biserică din incidentul sərbătorii aniversare protestante, poliția a arestat pe un om, care s'a arătat renitent. Preoții au provocat în cuvântările lor poporul, ca să observe liniștea și pacea. Reuniunea de aici a lucrătorilor stă în legătură viuă cu celelalte reuniuni de aceeași natură din țară și a fost reprezentată prin delegați la mișcărilor din Oroshaza. Tumulte de aici s'au născut din pricina, că statutele reuniunii lucrătorilor n'au fost încă sancționate și că protopretorul Sztraka declarase, că el nu le poate extrada, până nu vor obține sancțiunea ministerială. Protopretorul a primit 11 lovituri la cap. Cu toate aceste el ieri a funcționat până târziu noaptea, ași însă zace, având friguri. Tumulte continuă preste așteptare. Elementele sobre s'au retras, ce e drept, după serviciul divin, o mulțime mare de popor însă, vre-o 200 la număr, în mare parte rudeni de ale conducătorilor areștați, făcea o larmă asurzitoare. La provocările judeului și ale protonotarului mulțimea răspundea, că nu se va împărăscia până-ce soții lor nu vor fi eliberați. Mulțimea lărmătorilor și a celor curioși tot creștea. Atunci au eșit din casarmă 750 soldați și s'au postat cu frontul cătră popor. La provocarea comisariului mulți se împărăsciară, vre-o sută de înși fusă rămaseră stărind prelungă eliberarea fraților lor, sub cuvânt, că ei nu vor să conturbe liniștea. Fieciună această mulțime nici la repețitele provocări ale comisariului n'a voit să se împărăscie, miliția primi ordinul de a înainta baionetele scoase spre mulțimea, care se retrase înjurând. Femeile, care se aflau în mulțime, scupiau asupra soldaților. Comisarul dispuse a se aresta încă doi indivizi, ceialalți se împărăsciară. Miliția percurse apoi stratele restabilind ordinea. Amenințarea cu baionetele n'a avut efectul, pe care l'a avut amenințarea comisariului, că va aresta pe renitenți.

Seghedin, 4 Mai n. Gendarmeriei de aici i-au venit raporturi, că și în mai multe comune ale comitatului Ciabna, mai ales în Apacz, se ivește o mișcare, pentru a inscena în 7 l. c. n. o demonstrație de lucrători. Drept aceea s'au luat toate măsurile de lipsă.

În urma revoltei din Ciaba s'a recucirat mai multă miliție. La ordinul telegrafic al comandantului de corp din Timișoara regimentul de aici stă gata.

Despre ferebarea din Alföld cetim în corespondența oficială „Pester Correspondenz“ următoarele:
Liniștea în Oroshaza și Bichis-Ciaba e la aparență deja restabilită, sub suprafață însă tot mai ferbe în sinul populațiunii țărănesci. Împregiurarea, că chiar în tinutul cel mai bogat al Ungariei au erupt mișcări socialiste, e pentru fiecare cugetător o dovadă despre aceea, că aici nu se tractează de o erupțiune spontană, ci de o mișcare produsă în mod măiestrit prin agitație. Fiecare patriot trebuie să întimpece cu satisfacție măsurile energice, pe care le-a luat guvernul contra acestor certe petulante și nejustificabile. Acolo, unde domnesce bunăstare, socialismul e o petulanță punibilă, o petulanță, care trebuie pedepsită, dacă e vorba, ca mișcarea să nu copleșească pe cei dela putere. Guvernul nostru a înțeles lucrul și și-a conformat acțiunea. Țara poate să-l feliciteze și e în drept să aștepte, ca judecătoriiile, chemate a judeca conducătorii mișcării, să și facă datorința în modul cel mai conscientios. E neapărat de lipsă a se satori aici odată pentru totdeauna un exemplu; căci unde am ajunge cu ordinea publică în Ungaria, dacă câteva capete zăpăcite și-ar pute permite a trece la violență în totdeauna fără a fi pedepsiți și a răspunde cu excese la dispozițiunile autorităților publice?

Un interes important de stat e angageat la aceea, ca conducătorii revolterilor din Alföld să primească pedeapsa aspră ce o merită.

„Nix dajcs“.

Lugoj, cătră finea săptămânii patimilor 1891.

Onorată Redacțiune! Din băbăluce se păstrează la noi obiceiul, că din Vineria sf. Pasci până în Dumineca lor cătră honveđi sau artileristi, ceruți dela comanda militară staționată în loc, păziau mormântul Domnului în amintirea aceluiași serviciu, ce l'au avut soldații romani ai lui Pilat, după-cum învăță biserică noastră. Președintele comitatului parochial, dl Achimescu, în scopul primirii acestor zăritori, mai mult din curtoasie, decât necesitate, — căci doară limba noastră este cea oficioasă în chestii bisericesti, — a adresat în limba germană următoarea petițiune cătră numita comandă:

„Nr. 49. Gr.-or. romänische Kirchengemeinde in Lugos.

„An

„das löbliche Stations-Commando

„in

„Lugos.

„Lugos, am 30. April 1891.

„Obige Kirchengemeinde erlaubt sich das löbliche Stations-Commando zu bitten, zur Vernehmung des Grabmäch-Dienstes beim heiligen Grab in der hiesigen gr.-or. romänischen Kirche, auf die Zeit von Freitag den 1-ten Mai 2 Uhr Nachmittag bis Sonntag den 3-ten selben Monats Früh 1 Unteroffizier und 6 Soldaten genehmigen zu wollen.

„Während dieser Dienstverrichtung wird die Wache in der romänischen Schule, welche sich in Kirchhofe selbst befindet, untergebracht.

„Achimescu m. p.

„Präses.“)

Acesta este cuprinsul petițiunii. Mare însă și ne mai pomenită ne fu indignarea când ne trezirăm cu rezoluțiunea:

„A tekintetes görög keleti egyház-

községnek

„Helyben.

„Lugos 1891. Aprilis hó 30.

„Mintén feltételezem kell, hogy egy — magyar országból levő — egyházközség az országhivatalos nyelvet birja, bent megkeresésére értesitem, hogy azon esetben, ha ezen kérvény magyar nyelven intézettel, készséggel eleget teendek.

„Hubert s. k.

„állomás parancsnok.“)

Auđit-ați rezoluțiune dela un Hubert, dela un soldat, în o chestie curat bisericăscă!

Pofta dlui Hubert nu s'a împlinit și fie d-sa cu toți cei de o potrivă sigur, că noi, care sântem dedați a trăi în săptămâni de suferințe, vom sërba învierea și fără straje militare.

Serviciul de păzitori l'au îndeplinit cătră fii lor lugojeni cu o promptitudine într'adevăr exemplară. Comitetul parochial însă, în ședința sa din 2 Mai n., a docis la propunerea bine motivată a dlui Bredicean unanim, ca să se trimită jalbă dlui ministru de războiu comun și dlui ministru de honveđi în contra procedurii sovinsite a colonelului Hubert și fuscinițare despre acest act II. Sale dlui Episcop diocesana.

Nu întru în amănunte, creșed, că se vor publica în timpul seu toate ce ating această afacere.

Cu deosebă stimă

Sudovanul.

CRONICĂ

Majestatea Sa Monarchul, după-cum se raportează din Gratz, va merge în luna lui Iunie acolo, ca să asiste la sfințirea bisericii „Inima lui Isus“ și la punerea petrii fundamentale a noii universități.

Vedua Prințesă de Coroană Stefania a plecat în 5 l. c. dimineața din Neapol preste Roma la Florența.

*) În traducere română:

Nr. 49. Comuna bisericăscă gr.-ort. în Lugoj.

Onoratei comande de stațiune

în

Lugoj.

Lugoj, în 30 Aprilie 1891.

Comuna bisericăscă își ia voea de a ruga pe onorata comandă de stațiune a-i încuviința un suboficer și 6 soldați pentru provederea serviciului de facerea groapei la sfântul mormânt în biserică gr.-ort. română din loc pentru timpul de Vineri 1 Maiu 2 oare după amiazi până Duminecă dimineața în 3 Maiu.

În decursul acestui serviciu garda va fi așezată în școala română aflătoare în înșai curtea bisericii.

Achimescu m. p.

președinte.

**) Onoratei comune bisericesti gr.-ort.

Loco.

Lugoj, în 30 Aprilie 1891.

După-ce pot presupune, că o comună bisericăscă aflătoare în Ungaria scie limba oficială a țării, Te încuviințez la recercarea de mai sus, că pentru cazul, dacă rugarea aceasta va fi adresată în limba maghiară, îi voiu satisfacere cu plăcere.

Hubert m. p.

comandant de stațiune.

Archiducele Albrecht, însoțit de o mare suită militară, va face în 9 l. c. o călătorie a statului major în Boemia.

Numiri. Subjudele Iosif Lászlo dela judecătoria cercuală din Abrud a fost numit jude la judecătoria cercuală din Cincu-mare. Mai departe au fost numiți: diurnistii Iuliu Bajnozy și Dionisiu Bernath dela direcțiunea financiară din Dej executori de stat provisor; practicantul fără diurnă Adolf Brenner dela oficiul vamal din Brașov practicant cu diurnă tot acolo; servitorul adj. Mihail Török și gendarmul George Mihacs a servitori oficiali cl II. la tabla reg. din Cluj și honvedul Ioan Szabo servitor adj. tot acolo; servitorul adj. cl. II. Ioan Weidenfelder dela direcțiunea financiară din Sepsi-Sängeorgiu servitor și poliștial David Bedeházi servitor adj., ambii la direcțiunea financiară din Sepsi-Sängeorgiu.

Visitor școlar. Ministrul de culte și instrucțiune publică reg. ung. a numit pe pretorul-suprem Wilhelm D am o visitor școlar provisor pentru comunele Ciora, Tartaria, Uj-Vincz, Șibișel și Borbereg din cercul Vințului-de-jos.

Transferare. Judele dela judecătoria cerc. din Cincu-mare, Simion Avedik, a fost transferat în calitate de jude la tribunalul reg. din Elisabetopol.

Camera advocațională din Brașov aduce la cunoștință, că avocatul Dr. Frideric Phleps a fost înscris în lista acelei camere.

Drama de Carmen Sylva, „Meister Manole“, a fost, precum s'a anunțat, reprezentată Dumineca trecută în Opera de Curte din Viena și a avut un succes strălucit. Maiestatea Sa, Archiducea Maria Valeria și mai mulți alți membri ai casei împărătesci au asistat până la sfârșitul reprezentației. Un public foarte numeros a dat expresie după fiecare act și de nenumărate ori prin aplause adeoseori frenetice entuziasmului seu. Actorii dela teatrul „Burg“ s'au distins foarte. Decorația splendidă a contribuit și ea mult la animația publicului. Vom reproduce altcum dintre dările de seamă ale foilor mari străine chiar pe cea a corespondentului vienez al lui „Pester Lloyd“, nebănuit de sigur de părtinire filo-română mai ales și în acest cas.

Dela oficiul de insinuare sibiani. În decursul lunii Aprilie a. c. s'au anunțat oficiului numit pentru o petrecere stabilă cu totul 169 indivizi de ambe sexele; 54 calle de prăvălie (practicanți, comptoariști), cafe și învățacei de meserie și industrie; 274 în spitalluri, în institutele de creștere; 9 școlari și școlărițe; 18 areștanți; anunțări de îndepărtare a celor precedenți au fost 203; intrarea în serviciu au anunțat-o 13 servitori și 38 servitoare, părăsirea serviciului și a orașului 7 servitori și 12 servitoare. Circulațiunea străinilor în hotele și ospătării a consistat din 397 anunțări de sosire și 254 de îndepărtare; schimbări de locuință s'au anunțat 1921. Suma anunțărilor sosite a fost de 3359. Pentru călcarea prescrierilor de anunțare au fost admoniați și pedepsiți 10 indivizi. Informațiuni la oficii și privați s'au dat cu totul 1758.

Producțiune musicală. Societatea română de cântări și musică din Caransebeș aranjiază în Dumineca Tomii a. c., cu concursul d-șoarei Septimia Radu și a fraților Tiberiu și Caiu Bredicean, o producțiune musicală urmată de joc în sala cea mare a hotelului dela „Pomul verde“. Prețul de intrare pentru membri de persoană 60 cr., familia 1 fl. 20 cr. Membri au intrare grătită. Începutul la 8 oare seara. Comitetul societății. Programa concertului. 1. „Răsai lună“, cor mixt de G. Musicescu. 2. „Aires varies“, duo pentru viole de Ch. Dancla, executată de frații Tiberiu și Caiu Bredicean. 3. „Fântâna cu trei izvoare“, cor mixt de G. Dima. 4. a) „Overtura Norma“, pentru pian, de Bellini. b) „Rhapsodia Română“, pentru pian, de Sequens. Amândouă executate de d-șoara Septimia Radu. 5. „Frunzulică“, cor mixt de Sequens. 6. „Lelea vitează“, cor mixt de G. Musicescu.

Gimnasiul superior din Timișoara și-a sərbat în 5 l. c. iubilul de 100 de ani ai existenței sale.

Desmintire săsească a unei minciuni unguresci despre Români. Iși aduc cetitorii aminte de năsdărvăniei unui raport al tuturor foilor unguresci privitor la o adevărată bătelie, ce s'ar fi întemplat în bietul sat Archita de lîngă Sighișoara, unde 600 de Români provocători ar fi fost bătuți de 300 de Săci. Vorba era eară de „poltroneria olahă“ și de „vitejia maghiară“. Noi de pe atunci am taxat raportul „patriotic“ drept ceea-ce a fost: o minciună tendențioasă, dar nătângă. Acum vedem, că organul săseșesc „Sieb. D. Tageblatt“ publică o desmintire a năsdărvăniei „patriotice“, pe care ținem de bine a o reproduce, deși ea are tendența sa proprie. Eată-o: „Din Archita ni-se serie cu data de 29 Aprilie: Foi maghiare au anunțat în urma unor informațiuni false, că în 19 Aprilie s'ar fi întemplat aici între mai multe sute de Români și Maghiari o ciocnire formală cu morți și răniți. Totul se reduce la o bătaie între nisece țirgoveți iritați de alcool. Tîrgul de oi și de miei trecuse; n'au lipsit bani din vînderea vitelor mărunte. În urma acesteia cărcima era bine cercetată de țirgoveți și anume de limba română din Avrig și Zoltan și de națiunea maghiară din Derj și Mesna. În cerșed se iscă o ceartă între un Maghiar și un Román; Románul, după-ce îi plinesse una adversarului seu din Derj, a

fost depărtat de consoții sei. Maghiarii se iritară și atacau pe fiecare Román, pe care îl întălniau, în părerea, de a avé înaintea lor pe un contrar, care a ajutat a depărta pe urđitorul gâlcovei. Aceasta a dat ansă, ca înaintea cărcimei, unde se adunase poporul, să se întemple împinsături și trăsături, precum și în alte părți ale satului ici și colo câte un mic conflict. Cătră dintre părtașii principali ai primit lovituri și ghiolduri țepene. De greu rănii sau chiar de morți n'a fost nici o urmă. Tot așa este o scornitură vestea, că Sații din Archita pe timpul băteii ar fi stat în casă cu ușile încuiate. Ei simplu nu s'au amestecat între bătăuși și preste tot au urmat în liniște afacerile lor“.

Reuniunea de agricultură din Caransebeș a ținut adunarea generală ordinară Duminecă în 14/26 Aprilie a. c.

Întruniri învățătorești. Comitetul reuniunii învățătorilor din diecesa Caransebeșului ține ședința ordinară în Dumineca Tomii în Caransebeș, la 4 oare după amiazi, în locul ce se va designa de preșidiu. — Despărțemntul Bozșai al reuniunii învățătorești ține adunarea ordinară Joi în 2/14 Maiu a. c. în Cheverșul-mare, la 9 oare dimineața, conform programului stabilit în adunarea trecută. — Despărțemntul Bocșai al reuniunii învățătorilor ține Joi după Pasci a doua adunare în Bocșai-mare în sala școlărească gr.-or. române la 8 oare dimineața, încependu-se cu lecțiunile practice din această școală.

O încercare de omor în apropierea Săcelelor. Cetim în „Gazeta Transilvanică“: Din Săcele ni-se scriu următoarele: Venind din România un om din Teleajen, cu numele Mircion, și apropiindu-se de Săcele cam de 4 kilometri, în locul numit Valea-Zimbrului, văđu înaintea lui mergend 2 oameni. Fîind seară, se silă să i ajungă, pentru-ce să nu-i fie urit venind mai mulți. Silind i-a ajuns și le dădu bună seara românească, ei i-au mulțumit unguresce. După o vreme oare-care cei doi oameni rămaseră îndereț, ear' Románul merse înainte cu pași repedi, dar' în cerșed ei îl ajuseră earși. Románul ține, ca să odichnească puțintel la cărcima dela Vamașului. Dar' cei doi ficioiri, care erau Ciangăi, au țis, ca să meargă mai înainte, fiindcă nu sînt așa osteniți. Trecură apoi de această cărcimă cam de 1 kilometru; aproape de Săcele țisără Ciangăii să sească să se odichnească. Románul se învoi bucuros, fiindcă era foarte obosit, și s'a pus jos, dar' abia se aședă, când se pomeni cu o muchie de topor în cap din dos. Când a simțit, că dă în el, a strigat: „Stați, v' dau tot, nu m'omoriți“. Atunci celalalt din față îi dă o a doua lovitură. Románul căđu jos amețit. Fîind gârla Tărlungului aproape atât ca cât ai svrili de două-ori cu peatra de locul întemplierii, îl luă unul de un picior ca pe un mort și voiră să-l arunce într-o prăpastie colțuroasă. Unul dintre ei, cel mai roșu ficioir, a țis: haidem să-i scoatem ochii. Celalalt cu nasul mai plecat și mai oacheș țise, ca să nu-i mai scoată ochii, că și așa e mort, și apoi l'au svrilit în prăpastie, dar' n'a căduț în apa Tărlungului, ci numai pe prunțis. Preste vre-o 3 ciasuri după ce l'au aruncat pe el acolo, și a venit omul în fire. Se ridică, merse prin gâră, și urcându-se prin prăpastie tot pe brânci a eșii în drum și a venit acasă cu a putut, unde și aședă zace în pat, nu se scie, dacă va scăpa. Cei doi Ciangăi i-au furat 1 pol (napoleon) și 1/2 și 2 fiorini. Gheba, băta și traista Románului s'au găsit la locul întemplierii. Bietul om are 11 lovituri în cap, zace în Satlung (Săcele). Făpturiții s'au găsit și au fost prinși. Unul dintre ei s'a spânzurat în închisoare“.

Învitate refusată. „Pol. Corr“ raportează: Cătră reprezentății imperiului german pentru tractările tractatului comercial a fost îndereptată din partea ungară o invitare, de a vizita Budapesta, unde li-se va face cea mai amicală primire. Delegații germani au fost împedeceți, de a urma acestei invitări amicale, deoarece-ce ei îndată după terminarea tractărilor tractatului comercial au trebuit să plece la Berlin, spre a lua parte la deliberările, care se vor ține cât mai cerșed acolo cu privire la iminentele negociațiuni politice vamale cu alte state.

Combiinațiuni de comite-suprem. „Kozsvár“ (Nr. 100 din 4 l. c.) amintescă ca un „serios și demu candidat“ pentru postul vacant de comite-suprem al comitatului Tărnavei-mari pe proprietarul din Heviz, contele Ioan Haller, „deoare-ce el prin cunoștele sale sentimente patriotice a fost în stare de a și căștiga încrederea și stima și a concetățenilor nemaghiari“.

Frica de uniformă militară a îndemnat pe unii ficioiri aparținători cercului de asentare din Eleds a se mutila ei pe ei. Comisiunea de asentare a observat, că în acest cerc merge foarte mult la asentare, căroră le lipsesc degetele la mână dreapta. Sărmanii neghiobi credeau, că prin aceste mutilări vor pute scăpa de serviciul militar, dar' s'au înșelat amar, când li-s'a împărțit, că în sensul dispozițiunilor legii militare, aceea, care comit astfel de incorectități, sînt obligați la serviciul militar nu trei ci — cinci ani și că prin urmare prin mutilările lor n'au căștigat nimic.

Dale siguranței publice în Ungaria. Din Dobrițin se anunță, că șese cărute cu țigani vagabunzi voiau în zilele trecute a jecul curtea de economie a unui proprietar cu numele Szilágyi, situată lîngă drumul Dobrițin-Derecske. Szilágyi se opuse. Țiganii aserăci formal curtea. În urma sgomotului merge în ajutor un vecin, dar' deoarece-ce țigani se folosiau de arme, s'a reînțors a mers a doua-oară însoțit de pretorul

